

Korleis påverkar EØS-avtala og TTIP norske bønder

23. oktober 2015

Merete Furuberg

Leder i Norsk Bonde- og Småbrukarlag (NBS)

HVA MED MAT OG JORDBRUK?

Jordbruk er ikke en del av EØS– avtalen eller?

- **HANDEL**
- **Økologisk produksjon**
- **Veterinære saker**
- **Matsikkerhet**
- **Dyrevelferd**
- **Felles tekniske standarder m.m.**

Konsekvenser

Reduserer avsetningsmulighetene for norsk jordbruk - Og det begrenser mulighetene for å ta ut en større del av bøndenes inntekt ved å øke prisen på norsk mat

Regelverk – ja, hele jordbrukspolitikken egentlig

Jordbruk er ikke en del av EØS-
avtalen eller?

**EU har brukt EØS –
avtalen til å beskytte
eget jordbruk**

EUs handelsstrategi

- Rådsuttalelse fra 2009 i forbindelse med landbruksforhandlingene mellom EU og Norge:
- ***«Når det gjelder landbruk har EU ønsker om å øke handelen med Norge vesentlig, og er derfor skuffet over mangelen på framgang omkring liberaliseringen av handelen med landbruksprodukter»***

EU's sanne ansikt

- 46 % av alle typer landbruksvarer er tollfrie å importere til Norge
- 30 % av alle typer landbruksvarer er tollfrie å importere til EU

Importen av landbruksvarer er mer enn doblet i verdi, og har økt med 67 % målt i volum siden 2005. Den totale eksporten er nokså stabil på om lag 5 mrd. kroner

Viktigste handelspartnere i EU, 2013

	Importverdi, mill. kr
Sverige	5144
Danmark	3943
Tyskland	3939
Nederland	3485
Frankrike	2836
Spania	2619
Italia	2371
Storbritannia	2087
Belgia	1625

Importen fra disse landene utgjør ca 60 % av all import av landbruksvarer til Norge – ca. 70 % fra hele EU

En del av økningen i import skyldes at vi ikke dekker det norske markedet med norske produkter

Skyldes også ytterligere liberalisering med EU gjennom artikkel 19

Ved siste forhandling (som er vedtatt) i 2010 ble importkvoten for ost økt fra 4200 til 7200 tonn, samt midlertidige importkvoter for storfe (900 tonn), fjørfe (800 tonn) og gris (600 tonn)

De midlertidige importkvotene vil bli gjort permanente ved en eventuell WTO- avtale

Gjennom artikkel 19 er Norge og EU enige om å gradvis øke samhandelen på landbruksområdet

Dette innebærer i praksis et mål om stadig å liberalisere handelen mellom Norge og EU for landbruksvarer

De framforhandlede kvotene går «begge veier», dvs at Norge har like store tollfrie kvoter for eksport av landbruksvarer inn til EU

Disse tollkvotene blir i liten grad utnyttet, bl.a. som følge av at det norske kostnadsnivået er høyere enn for EU- landene

Det er altså langt enklere for EU å utnytte sine markedsmuligheter i Norge, og konkurrere med norske produkter i Norge

EØS-avtalens protokoll 3

- Omfatter handel med industrielt bearbejdede jordbruksprodukter

ROVVILT

Hvorfor i all verden skriver jeg dette ???

Artsmangfoldsdirektivet

Statssekretær i KLD Lars Andreas Lunde (H):

«Svenskene får ikke lov til å bestemme ulvepolitikken sjøl»

Påvirker antall ulv i Norge – beitebruk

Vanndirektivet

EU's regler for hvordan drive jordbruk nær vann

Likestillingsdirektivet

Utdanning Næringsutvikling

Habitatdirektivet

Habitatdirektivet

- Habitatdirektivet har mange likhetstrekk med Bern-konvensjonen, og er ment å sikre EUs gjennomføring av denne og konvensjonen om biologisk mangfold. I likhet med konvensjonene gir Habitatdirektivet minsteforpliktelser

Utdanning

Utdanning

- ***EU fører en aktiv politikk for å forme fremtiden til ungdom i dagens Europa.*** Det sa barne-, likestillings- og inkluderingsminister Solveig Horne da hun i dag åpnet lanseringskonferansen for EUs utdanningsprogram Erasmus + i Operaen

«Norge gjør det bra i EU-forskning» Sitat Norges Forskningsråd

Forskning

- Det er den siste halvårsrapporten om forskningssamarbeidet Norge-EU som viser at norske forskere gjør det bedre enn EU-snittet når det gjelder å **håve inn penger** fra EUs 7. rammeprogram. Norge deltar pr. 30. juni i 1109 innstilte prosjekter i EUs 7. rammeprogram, pluss 103 prosjekter i de såkalte randsoneraktivitetene. Rundt 4.800 forskere fra norske institusjoner deltar i EU-prosjektene. **Det er norske koordinatorer i 23 prosent av prosjektene** med norsk deltakelse, skriver Forskningsrådet på sine nettsider.

Norske behov og problemstillinger

- Sirkumpolart

Veterinæravtalen

- Lagt til EØS i 1998
- Det veterinære grensevernet falt
- Regulering knyttet til trygg mat, dyrehelse og dyrevelferd i hovedsak er styrt av EØS

Veterinæravtalen

- Regler for merking av mat
- Krav om innredning av bur
- Det økologiske regelverket

Veterinæravtalen

Dette området utgjør 40 % av rettsaktene som kommer til Norge

Stor betydning for bondens og matindustriens hverdag

TTIP Transatlantic Trade and Investment Partnership

TTIP

- Implementeres i Norge gjennom EØS-avtalen
- I USA er det lov å bruke veksthormoner, klorvasking av kyllingene, GMO
- En omforent TTIP-avtale kan føre til en avvikling av siste rest av bondesamfunnene i Europa
- Lettere for transnasjonale selskaper å overta kontrollen av jord, vann, matproduksjon

TTIP

- Multinasjonale selskaper mot stat, folk og miljø

TTIP

- Store selskaper er involvert – ikke politikere
- TTIP dreier seg ikke om toll, men om store selskapers ønske om å forme politikken vår
- TTIP gir store selskaper rett til å saksøke stater som skader deres profitt (arbeid, miljø, forbruker) Investor-stat-tvisteløsning

TTIP

- Den hemmelige frihandelsavtalen mellom EU og USA (TTIP) gir store selskaper kontroll over politikken innenfor arbeid, mat og miljø
- Men vi har stoppet lignende avtaler før, og vi vil gjøre det igjen